

Suların sinəsini yara-yara irəliyə doğru hərəkət edən gəminin arxasınca qoyduğu iz dəqiqələr ötdükcə "silinib" yox olurdu. Dünya yaranandan bu belədir, su üzərində nə yazı yazmaq mümkündür, nə də bir iz qoymaq. Əfsanəvi Neft Daşlarını görəndə, burda çalışan əsl əmək qəhrəmanları ilə tanış olanadək biz də belə düşünürdük. Sən demo, su üzərində iz salmaq da, üstəlik, qəhrəmanlıq dastanı yazmaq da olarmış.

Görməyən inanamı, görünən isə töəcəblənməməsi mümkün deyil. Bura insan zəkası ilə insan əməyinin yaratdığı əsl möcüzələr adası, xariqələr meydanıdır. Neft Daşları haqqında yalnız bir neft sənaye müəssisəsi kimi düşünmək olduqca basit olar. Adamı yalnız estakadalar üzərində salman ucu-bucağı görünməyən yollar, neftin, qazın çıxarılması üçün quraşdırılmış nəhəng qurğular yox, həm də Xəzərin doli sularını ram edib deryada möcüzələr yaradan insanların peşəkar davranışları, əxlaqi keyfiyyətləri, vətənpərvərlik hissələrinin yüksəkliyi və əməksevərliyi töəcəbləndirir.

İnsan soyuq, küləkli havalarda məcbur olmasa, başını evindən bayıra çıxarmaq belə istəmir. Sual oluna bilər, bəs onda ömrünü Neft Daşlarına həsr edən insanları Xəzərin şıltaqlığına, sərt soyuquna, tufanına dözməyə vadar edən nədir? Bu insanları ora çəkib aparan hansı hisslərdir? Heç çəkinmədən, tərəddüd etmədən deyə bilərik ki, bu gün Neft Daşlarında çalışan insanlar bura, sadəcə qazanc, dolanışığı dalaqca gəlməyiblər. Onları bu möcüzələr adasına gətirən yüksək peşəyə bağlılıq, vətən sevgisi, qəhrəmanlıq duyğusu, həm də fərqlənmək arzudur.

İstər gəmi ilə olsun, istərsə də helikopterlə, bura gələn insanlar ilk olaraq, Ulu Öndər "İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir" məşhur kəlamı ilə qarşılaşırlar. Sözsüz ki, bu, təsədüfi deyil. Bu, qüdrətli, əbədiyaşar dövlət quruculuğunun fundamental nəzəriyyəsi, ömrünü vətənin inkişafına həsr edən insanların fəaliyyətinin əsas proqramıdır.

Tarixən belə olub. İqtisadiyyatı güclü olan dövlətlərin sözü keçərli olub. İqtisadiyyatı güclü olan dövlət şort dikmə edilmir, qaydaları o müəyyənləşdirir. Heç çəkinmədən deyə bilərik ki, dövlətimizin siyasi, hərbi qüdrətinə, dünyadakı sarsılmaz, mətin mövqeyinə görə bu gün biz, xüsusilə neft-qaz sektorunda çalışan, can qoyan fədakar insanlara borcluyuq. Bir ömür onlara minnətdar olmağı unutmamalıyıq.

Neft Daşları böyük bir qəhrəmanlıq meydanı, vətənpərvərlik və kişilik məktəbidir. Neft Daşları dövlətimizin iqtisadi gücünün, qüdrətinin, insanların əməyi olan münasibətinin rəmzi, Azərbaycanın dünənə, bu günü və gələcəyini təəcəllə edən möhtəşəm bir abidədir.

Təsədüfi deyil ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev bu möcüzəvi adanı "XX əsrdən XXI əsərə atılmış körpi" adlandırıb. Heydər Əliyevin neft strategiyası da Neft Daşları ilə bağlıdır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisi və bu kəmərin dünya "arteriyası" olaraq qəbul edilməsi Heydər Əliyevin böyük siyasi təsirinə bir nümunəsidir.

Neft Daşları Bakının Pirallahı rayonunun ərazisində yerləşən şəhər tipli qəsəbədir. Buranın strateji əhəmiyyəti maddi sərvətdən başqa qayışıq sahəsi olmasındadır. Ağsəron yarımadasından 42 kilometr cənub-şərqdə, Bakıdan 90 kilometr aralıda yerləşən bu qəsəbə dənizin dibinə bərkidilmiş metal dirəklərin üstündəki estakadalar üzərində dəniz səthindən bir neçə metr hündürlükdə Xəzər dənizi səthində qismən görünən "Qara qayaların" ətrafında salınıb.

Xəzərin dibində neftin olması hələ qədim zamanlardan məlum idi. Bir çox tarixçilərin, sayyahların əsərlərində dəniz səthi üzərində mazutlu daşların görünməsi, sudan qaz qabarcıqlarının çıxması təsvir edilmişdi. Dənizin həmin hissəsində "Qara daşlar" adlandırılması da məhz bununla əlaqədər idi. 1949-cu il noyabrın 7-də 942 metr dərinlikdə qazılan quyudan neft fontan vurdudan sonra bura "Neft Daşları" adlandırılıb və o, dünyada dənizdən ilk neft çıxarılan dəniz platforması kimi Ginnesin Rekordlar kitabına düşüb.

1948-ci il noyabrın 14-də şəraitə öyrənmək məqsədilə ilk dəfə Sabit Ata oğlu Bağirov başda olmaqla gör-

kəmli geoloq Ağ Qurban oğlu Əliyev, qazma işlərinin peşəkar ustası və təşkilatçısı Yusif Əliqulu oğlu Səfərov, inşaatçı və buruq quraşdırıcılar V.Raqozin, İ.Busalayev, iş icraçısı F.Bloxin, çilingər-quraşdırıcı Ş.Cabbarov, fəhlə A.Melişina, xarrat F.Kulikov, radiot A.Kuntov, qazmaçı mühəndisler M.Salamov, X.Xadikov "Qələbə" ("Pobeda") gəmisini adaya yollanırlar. İlk iz qazmaçılar briqadası üçün 14 kvadratmetr ev tikmək olub. Eyni zamanda bu ev sahillə aramsız əlaqəni təmin etmək məqsədilə radiostansiyanın yerləşdirilməsi üçün çox vacib idi. İlk kəşfiyyat quyusunun qazılması Mixail Pavloviç Kaverockini tapşırırlar. 1949-cu il noyabrın 7-də ilk qazılan quyudan neft fontan vurur. Quyunun debiti 100 tona yaxın yüksək keyfiyyətli neft olur.

"Yeddi gəmi adası"

Neft Daşlarında qazma işləri, neft hasilatının təşkili bir sıra mürəkkəb məsələlərin həlli və səmərəli həllini tələb edirdi. Açıq, küləkli dənizdə

su üzrə 12 bal ölçüsünə çatıb. İki gün, iki gecə davam edən fırtınada dalgalar 4 kilometr estakadanı və 8 buruq meydançasını dağıdaraq tamamilə məhv edib. Qasırğa 21 nəfər neftçinin həyatına son qoyub. Hələk olanlar Süleyman Bağirov və Mixail Kaverockinin briqadasının neftçiləri idi. Bələdçimiz, SOCAR-ın "Azneft" İstehsalat Birliyinin Sosial İnkişaf Şöbəsinin böyük mühəndisi Əhməd Musayev deyir ki, şəhid olan neftçilərimizin xatirə lövhəsi ucaldılanadək, gələn qonaqlar, neftçilərimiz ən aziz günlərdə onların həlak olduğu "Palçıq Pilpilosu" mədənlərinə gedib, dənizə 21 gül atardı. İndi isə bu abidə bütün neftçilərin müqəddəs ziyarətəgahıdır.

Neft Daşlarında yaradılan şərait Azərbaycan dövlətinin əməyə, əməkçiyə, insan əməlinə verdiyi dəyərən ən gözəl nümunəsidir. Burada neftçilərin yaşamaqları və istirahət etmələri üçün hər cür şərait yaradılıb. Otaqlardakı solıq-sahman və təmizlik həssəd o-

dum. İncəsənətə marağım böyük idi. 1986-cı ildə Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutuna (indiki Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti) daxil oldum. 1990-cı ildə ali təhsilimi başa vurdum. Uzun illərdir ki, Neft Daşlarında fəaliyyət göstərən mədəniyyət evində çalışıram. Özümü zün "Dalğa" instrumental ansamblımız, poeziya dərnəyimiz var. Bura işlə təhsalatdır. Əsas güc istehsalatə yönəli. Ancaq Neft Daşlarında çalışan əmək adamlarının boş vaxtlarının maraqlı keçməsi üçün lazımı şərait yaradılıb. Mədəniyyət evində əlamətdar günlərdə, bayramlarda konsertlər, şouliklər təşkil edirik. Bəzi tədbirlər də çıxış etmək üçün SOCAR-ın köməyi ilə tanınmış müğənnilər də gəlirlir".

Ruhəngiz Mustafayeva bildirir ki, üzvlərimiz yalnız mədəniyyət evinin işçiləri deyil: "Neftçi-müğənnilərimiz, neftçi-şairlərimiz var. İstədahlılarımız çoxdur".

dərəcədə faydalanmaq əsas hədəflər-dəndir. "Neft Daşları" yatağında yeni tikilmiş 1646 saylı özüldən ilk quyu olan 2088 saylı quyunun planlaşdırılması dəyişdirilərək, məhsuldar laya giriş bucağını artıraraq normalda qalınlığı 90 metr olan layın neftli zonasını 350 metrə qədər artırılmasına nail olunub. Bundan başqa, quyudan 2 dəfə kern nümunəsi götürülüb və yataqda açıq lülədə müasir geofiziki tədqiqat işləri aparılıb. Belə ki, yataq üzrə ilk dəfə neft əsaslı məhlul ilə qazma, laya giriş bucağının artırılması, perforatorun düzgün seçimi quyudan gündüklü 10-15 ton neft hasilatı gözləndiyi halda, quyu gündüklü 80 ton neft və 6900 kubmetr qaz hasilatı ilə istismara daxil edilib.

"Neft Daşları" yatağındakı 1646 saylı meydançada və gələcəkdə qazılacaq quyuların optimallaşdırılmasını davam etdirib süzgöclərin tətbiqi ilə horizontal quyuların qazılaraq hasilat hədəflərinin gün ərzində 80-100 tona qədər qaldırılması planlaşdırılır.

çox ləyaqətlə xidmət edəcəkdir" sözlərinin təsdiqidir.

Ənənələr davam edir

Həmsəbətəimiz dördüncü dərəcəli neftqazçıxarma ustası Ehtiram İbrahimoğlu. O, 42 ildir Neft Daşlarında çalışdığını deyir:

- Əvvəl ikinci dərəcəli operator kimi əmək fəaliyyətinə başlamışam. O zamanla bu günü qəti müqayisə etmək mümkün deyil. Müstəqil deyildik. Qazandığımız mərkəzi hökumət elimizdən alırdı. Fəhlənin də indiki kimi qiyməti yox idi. Bu səbəbdən də tez-tez bədbəxt hadisələr baş verirdi. İndi vəziyyət tamam başqadır. İlk növbədə onu deyim ki, indi əl əməyindən çox az istifadə edilir. Əvvəllər neftin çıxmasını öyrənmək üçün qulağımızı quyuya dirəyib öyrənirdikse, indi kompüterlə görə bilirik. Hər şey çox dəyişib. Neftçiyə olan diqqətdən, qayğıdan tutmuş burada olan şəraitə kimi. Bu gün özümü zün əsl insan kimi hiss edirik. Dövlət həyatımızı sığorta edib, sağlamlığımızın qayğısına qalır. Hətta ailəməz, övladlarımız da neftçi ailəsi kimi SOCAR-ın imkanlarından kifayət qədər faydalana bilərlər.

Sizə bir fakt deyim, bəlkə də bu, kənardan baxana adı görünə bilər. Əvvəllər yataqxanalara su fasilələrə verilir. Neftçilər ümumi hamandan istifadə edirdilər. Hamam işləyəndə də qədər qaldırılması planlaşdırılır.

rir. Bünövrə belə qoyulub. Mən Dün-yamalı Ağaliyev, Məmmədovlu Məmmədov, Arif Abbasov, Xanlar Əliyev kimi təcürbəli neft ustaları ilə işləmişəm. Onlardan yalnız neft çıxarmadı yox, insanlığı, böyüklüyü də öyrənmişəm. İndi bura gənclər gəlir. Çalışırəm ki, təcürbəmi onlara da öyrədim. Bir gün buranı tərək edəndə mən də yaxşı neftçi, yaxşı insan kimi xatırlanım.

Neft Daşlarında uzun illərdir çalışan daha bir neftçi ilə həmsəhbət oluruq. İntizam Həsənov da neft-qaz çıxarma ustasıdır. 40 ilə yaxındır ki, Neft Daşlarında işləyir. O, 1963-cü ildə Ağdaş rayonunda dünyaya gəlib. Deyir ki, valideynlərim hər ikisi kolxozçu olub: "Onlar təsərrüfatla məşğul idilər. Ailədə 4 uşaq - 2 bacı, 2 qardaş idik. Mən ikinci uşağıdım. 1971-1981-ci illərdə Xosrov kənd orta məktəbində oxudum. Orta məktəbi bitirdiyim il arzularımı reallaşdırmaq üçün Bakıya gəldim".

İltizam Həsənov neftçi olmaq arzusuna düşüb. Deyir ki, bu peşəni təsadüfən seçmədim: "O vaxtlar ekranlardan izləyirdik, gördükdü ki, respublikamızda neftçilərə çox böyük dəyər verir, ehtiram göstərilir. Bakı Neft Texnikumuna daxil oldum. Neft-qaz quyularının istismarı fakültəsində təhsil aldım. Orda oxuduğum vaxt hərbi xidmətə getdim. Qayıtdıqdan sonra təhsilimi davam etdirdim. 1986-cı ilin əvvəlində texnikumu bitirdim. Bizi işləmək üçün başqa-başqa yerlərə göndərdilər. Təyinatımı Neft Daşlarına aldım. Çünki mənəndə əvvəl yoldaşlarımız burada təcürbədə olmuş, mənə Neft Daşları barədə təəssürat yaratmışdılar. Böyük maraqla, həvəslə Neft Daşlarına gəldim. Bura mənim ilk iş yerim oldu. O vaxtdan Neft Daşlarında çalışıram. Bura ilk gəlişim yadımdadır... O zamanlar Neft Daşlarında bu gün gördüyünüz şərait yox idi. Əvvəllər burada bu qədər yaşıllıq görməz idik. Belə çay evimiz, istirahət yerimiz yox idi. Neft Daşları bu illər ərzində çox dəyişib, daha da gözəlləşib. İndi şəraitimiz çox yaxşıdır".

Müsaibimiz danışır ki, Neft Daşlarında gələndə əvvəlcə 4 saylı neft-qazçıxarma sahəsində işə başlayıb. Elə o vaxtdan da həmin sahədə çalışır. Əvvəl neft-qazçıxarma operatoru işləyib. 1999-cu ildən neft-qazçıxarma ustasıdır. 26 ildir ki, usta işləyir. Qardağ rayonunun Lökbatan qəsəbəsində yaşayır. İki övladı - bir qızı, bir oğlu var. Hər ikisi ali təhsillidir. Artıq qızı ailə qurub. Övlad sahibidir.

"İşiniz çətinlikləri sizi heç yormayıb?" - sualına təbəssümlə cavab verir: "Yorsaydı, yəqin ki, burada qalmazdım. Etiraf edərk ki, dəniz şəraitə bir az çətinidir. İşimiz bir qədər ağırdır. Dəniz şıltaqdır. Doğrudur, sakit vaxtlara da olur. Soyuq havalarda, xüsusilə qış fəslində şıltaqlıq edir. Dəniz, ümumiyyətlə, qorxaqları sevmir. Görək onun şıltaqlıqlarına da dözsə, sən görə biləsən. İşimizi davam etdirə-cəyik, qismət olarsa, burdan da təqəddə yollanacağıq".

İltizam Həsənov deyir ki, Neft Daşlarında ondan da çox, 41-42 il işləyənlər var. Təcürbəli neftçi Neft Daşlarında işləməyə gələn gənclərin çox olduğunu söyləyir: "İlk günlərdən Neft Daşlarına bağlananlar, yaxşı işləmək istəyənlər çoxdur. Gənclərə bacardığımız qədər öyüd-nəsihət, məsləhət veririk. Neft bizim keçmişimiz, bu günümüz, gələcəyimizdir. İqtisadiyyatımızın əsas qolu, ölkəmizin gücü, qüdrətidir. Neftçi şərfəli peşədir. Bütün bunlara görə işimizin çətinliklərinə dözüb Neft Daşlarında qalmışıq. Gənclərimiz də işləməyə həvəslidirlər, işi öyrənirlər. Neftçi işi, bizim neft-qazçıxarma sahəsi elədir ki, öyrənmə-öyrənmə işləyirəm. Onun görə dərinliklərinə, mahiyyətinə varasan. Və burada öyrənməyin son həddi yoxdur. Nə qədər təcürbə qazansan da, öyrənməli işlər yənə çoxdur. 40 ilə yaxındır işləyirəm, deyə bilmərəm ki, hər şeyi bilərəm. İş prosesində görürsən ki, nəyisə öyrənmək lazımdır".

(Ardı var)

Zöhrə FƏRƏCOVA,
Elşən QƏNİYEV,
İlham BABAYEV (foto),
"Azerbaijan"

avadanlıq, ərzaq, inşaat materialları və fəhlələri gətirən gəmilər kiçik meydançaya yan ala bilmirdilər. O zaman belə qərara gəlinib ki, istismar müddəti başa çatmış, köhnə, yararsız yeddi gəmi - "Cvanov", "Qubanov", "Sovet vodnikov", "Rza Lüksənbruq", "Klara Setkin", "Qaliley", "Zoroastr" gəmiləri aypara şəklində sulara çökürülüb "ada" yaradılsın. Beləliklə, gəmiləri suya batırmaqla "Yedd gəmi adası" adlanan süni körfəz yaradılıb.

Bu gün bu əfsanəvi şəhər həlal zəhmətin, mənəvi saflığın, fədakarlığın və vətənpərvərliyin rəmzidir. Bu şəhərin əsas sərvəti onu yaradan, orada çalışan və hələ uzun illər çalışacaq zəhmətsevər insanlar, hünərpərvər dəniz neftçiləridir.

Neft Daşları ilə tanışlığımız qəsəbənin inzibati ərazisinə soyahətə başlayır. Bir zamanlar "Yeddi gəmi adası" adlanan süni körfəz indi əsl cənnəti xatırladır. Buradakı solıq-sahman, gül-çiçəyin xoş rəyihəsi adamı heyran edir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin park mərkəzinə ucaldılmış möhtəşəm, özəmətli abidəsi müqəddəs ziyarətəgahı xatırladır.

Heç kim unudulmur, heç nə yaddan çıxırmı

Neft Daşlarının hər daşı, hər dirəyi bir tarixdir. Önmə tərciçlər düzülmüş xatirə lövhəsi özəməti ilə diqqəti çəkir. 1957-ci il noyabrın 21-də Xəzər dənizində döşətili, bəlkə də Xəzərin minillik tarixində ən güclü fırtına baş verib. Küləyin sürəti saniyədə 44, dalganın hündürlüyü 13 metərə çatıb. Fırtınanın gücü Bofort şkala-

Vətən candır, neft isə damarda axan qan

"Azneft" İB-nin "Neft Daşları" Neft və Qazçıxarma İdarəsinin (NQÇİ) istismar etdiyi yataqlar - "Neft Daşları" və "Palçıq Pilpilosu"dir. Öyrənirik ki, "Neft Daşları" NQÇİ üzrə 2024-cü ildə 1 milyon 160 min 465 ton neft hasil edilib. Bu, müstəqillik dövründəki ən yüksək göstəricidir. Ötən aylar həyata keçirilən uğurlu tədbirlər nəticəsində gündəlik neft hasilatı artaraq 3300 tona qədər yüksəlib. Sevincdir ki, bu, son 34 ilin ən yüksək hasilatıdır. Neftçilərin əsas hədəfi 2025-ci ili rekord nəticələrlə - 1.2 milyon tondan çox neftlə təmin etməkdir.

Xatırladaq ki, "Azneft" İstehsalat Birliyi SOCAR-ın ən böyük struktur vahidi olaraq neft-qaz hasilatında mühüm pay sahibidir. Birlik hər zaman öz fəaliyyəti ilə SOCAR-ın, neft-qaz sənayesinin inkişafına mühüm töhfələr verir. Bu ənənənin davam etdirilməsi qarşıda duran əsas hədəflər sırasındadır. Son 1 ildə "Azneft" İB-də mühüm layihələr icra edilib, böyük uğurlara imza atılıb. Hasilatın düşmə təminin qarşısının alınması, mövcud problemlər, onların həlli ilə bağlı görüləcək işlər və gələcək hədəflərin müəyyənəndirilməsinə dair başlanan genişmiqyaslı araşdırma və fəaliyyət davam etdirilir. Tətbiq edilən yeniliklər istehsalatdakı çətinliklərin öhdəsindən gəlmək və prosesin təhlükəsizliyini artırmaq üçün mühüm rol oynayır.

Hasilatın sabitləşməsində suvurmanın tətbiqi və təkmilləşdirilməsi mühüm amildir. "Neft Daşları" yatağında 14 quyu ilə gün ərzində 1990 kubmetr suvurma aparılır. İlin sonuna qədər mövcud texnologiyaları sistemlə təkmilləşdirməkə əlavə 6 quyunun suvurmaya verilməsi ilə gün ərzində 2400 kubmetr qaldırılacaq. Onu da qeyd edərk ki, Neft Daşlarındakı 1954, 2415 saylı meydançalardakı 2683 və 2421 saylı quyularda yeni yanaşma ilə suvurma prosesinə başlanılıb.

"Azneft" İB-də qazma üzrə əldə olan minimum imkanlardan maksimum

Neft Daşlarında fəaliyyət göstərən Qaz Turbin İstilik-Elektrik Stansiyası enerji təminatında mühüm pay sahibidir. Artan infrastruktur, qazılan yeni quyular stansiyanın genişləndirilməsi zərurəti yaradır. Bu baxımdan enerji sahəsində etibarlılığın təmin edilməsi məqsədilə ötən ilin sonunda genişlənmə layihəsi üzrə işlər yekunlaşıb və generatorlar istismara verilib. "Neft Daşları" sahəsindəki neft hasilatında etibarlılığın artırılması üçün isə alternativ enerji təminatı proqramı çərçivəsində 5 qaza dizel generatoru estakadanı meydançalarda quraşdıraraq istismara verilib. Hər hansı enerji kəsilməsi zamanı bu dizel generatorlar quraşdırıldıqları estakadanı meydançalardan əlavə, yaxınlıqdakı meydançalara da elektrik enerjisi ilə təmin etməyə qadirdir. Qeyd edərk ki, enerji kəsilmələri zamanı neft hasilatında itkilərin minimuma endirilməsi məqsədilə növbəti mərhələdə 7 qaza dizel generatoru quraşdırılıb. Bu istiqamətdə əlavə tədbirlər davam etdirilir.

"Neft Daşları" NQÇİ-də qış aylarında axın müntəzəmliyinin pozulmasına qarşı da tədbirlər görülrək hasilatda itkilərin qarşısı alınır. Eyni zamanda "Neft Daşları" yatağında 250 min kubmetr səmt qazının atmosferə atılmasının qarşısı alınır. "Neft Daşları" NQÇİ-də texnologiyaları sistemlə yeniləşmə tədbiq edilərək, əməliyyatların sadələşdirilməsi, sistemə keyfiyyətli xidmətin təmin olunması davam edir. Görülən işlər, əldə olunan nəticələrin təhlili dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin uzaqgörənliklə dediyi: "Neft Daşları hələ uzun illər Azərbaycana

